

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρός
Τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καί
Τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΘΕΜΑ : *«Ἀποστολή Γνωμοδοτήσεως τοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ
Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου περὶ τῆς διοικήσεως καὶ διαχειρί-
σεως Ἑνορίας ἐπὶ Ἱερῶν Ἐξωκκλησιῶν».*

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ Συνεδρίᾳ τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς 17^{ης} μηνός Νοεμβρίου ἐ.ἔ., καὶ ἐξ ἀφορμῆς σχετικῶν ἐρωτημάτων ἐνίων Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀποστέλλομεν ὑμῖν, συνημμένως, τὴν ὑπ' ἀριθμ. 121/2010 Γνωμοδότησιν τοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Εἰδικοῦ Νομικοῦ Συμβούλου θέμα ἔχουσαν : «*Διοίξεις καὶ διαχειρίσεις Ἑνορίας ἐπὶ Ἱερῶν Ἐξωκκλησιῶν*», πρὸς ὑμετέραν ἐνημέρωσιν καὶ διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΙΣ 121/2010

Θέμα : «Διοικήσεις και διαχειρίσεις Ἐνορίας ἐπὶ Ἱερῶν Ἐξωκκλησιῶν»

Σχετ. : τὸ ὑπ' ἀριθμ. Συνοδ. πρωτ. 3413/2010 ἐρώτημα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Εὐσεβίου

Ἐρωτᾶται ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σάμου καὶ Ἱκαρίας κ. Εὐσεβίου ἐὰν ἐπηρεάζεται ἢ κατὰ τὸ ἄρθρον 13 τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979 (Α' 1/1980) ἀρμοδιότης ἐκάστης Ἐνορίας περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν κειμένων ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτῆς Ἱερῶν Ἐξωκκλησιῶν ἐκ τῶν συχνάκις παρατηρουμένων γεγονότων :

α) τῆς συμπεριλήψεως τῶν Ἐξωκκλησιῶν εἰς τὰς συμβολαιογραφικὰ ἔγγραφα ἐμποητικῶν δικαιοπραξιῶν, τὰ ὁποῖα συντάσσουν ἰδιοκτῆται διὰ τὸ ἀκίνητον τῆς κυριότητος τῶν ἐντὸς τοῦ ὁποῖου εὐρίσκονται τὰ Ἱ. Ἐξωκκλήσια, διὰ τὰ ὁποῖα μάλιστα καταβάλλεται καὶ φόρος μεταβιβάσεως εἰς τὴν Δ.Ο.Υ. ὡς «αἰθούσης πολυτελείας» καὶ προσμετρεῖται τὸ ἐμβαδὸν τῶν εἰς τὸν συντελεστήν δομήσεως τοῦ ἀκινήτου,

β) τῆς παρεμποδίσεως ἐκ μέρους τῶν ἰδιοκτητῶν τῶν ἀκινήτων τῆς προσβάσεως εἰς Ἱξωκκλήσια λόγω περιφράξεως τῶν ἀκινήτων, ἐντὸς τῶν ὁποίων κεῖνται.

Ἐξωκκλήσια ὀνομάζονται οἱ πλὴν τοῦ Ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, οἱ ὁποῖοι εὐρίσκονται ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς οἰκείας Ἐνορίας καὶ δὴ ἐκτὸς σχεδίου πόλεως ἢ ἐκτὸς οἰκισμοῦ (βλ. ἄρθρον 1 περ. 5 τοῦ Κανονισμοῦ 2/1969, «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», Α' 193 : «5) Ἐξωκκλήσια ἦτοι Ναοὺς ἐκτὸς πόλεων ἢ χωρίων κειμένους καὶ εἰς ἔνοριακοὺς Ναοὺς ἀνήκοντες (ἄρθρ. 1 Α.Ν.2200/1940)»).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 13 παρ. 4 Κανονισμοῦ 8/1979 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν» (Α' 1/1980 Διόρθ. Σφαλμ. εἰς τὸ ΦΕΚ Α' 270 τῆς 28.11.1980) :

«4. Ἀπαντα τὰ Παρεκκλήσια καὶ Ἐξωκκλήσια, τὰ τελοῦντα μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., παραμένουσιν εἰς αὐτό, πάντα δὲ τὰ λοιπὰ ὑφιστάμενα ἢ ἰδρυθησόμενα ὑπάγονται ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν εἰς τὸν

Ένοριακὸν Ναὸν, ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ ὁποίου κεῖνται ταῦτα, ἀνεξαρτήτως ὕψους ἀκαθαρίστων ἐσόδων.»

Ἡ ἀνωτέρω διάταξις ἀναφέρει ὅτι ἡ διοίκησις καὶ διαχειρίσις ἐπὶ τῶν Παρεκκλησιῶν καὶ Ἐξωκκλησιῶν ἀνήκει εἰς τὸν Ἐνοριακὸν Ἰ. Ναὸν (διὰ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ νομικοῦ λόγου καὶ παρὰ τὴν διαδεδομένην διοικητικὴν πρακτικὴν καὶ ἀντίληψιν ἡ Ἐνορία μετὰ τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἔχει νομικὴν προσωπικότητα καὶ ὄχι μόνος ὁ Ἐνοριακὸς Ἰ. Ναός, ὡς ῥητῶς παραδίδει καὶ ὁ ΚΧΕΕ, ν. 590/1977 κατὰ τὰ ἐν ἄρθρῳ 1 παρ. 4 καὶ 36 παρ. 1 διαλαμβανόμενα).

Οἰκοθεν νοεῖται ὅτι τοιαύτη ἀρμοδιότης δίδεται εἰς τὴν Ἐνορίαν, ἐφ' ὅσον δεν πρόκειται περὶ ἰδιοκτῆτου Ἰ. Ναοῦ ἢ Προσκυνημάτων κλπ. Ἐπομένως, εἶναι ἄκυροι (ΑΚ 174, 180) οἱ ὅροι συμβολαιογραφικῶν συμφωνιῶν (ἐκποιήσεως λόγῳ πωλήσεως, δωρεᾶς, γονικῆς παροχῆς κλπ) κατὰ τοὺς ὁποίους ἐμφαίνεται ὡς συμμεταβιβαζόμενον τὸ Ἐξωκκλήσιον μετὰ τοῦ ἀκινήτου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται. Συνεπῶς μεταβίβασις Ἐξωκκλησίου παρὰ ἰδιώτου - μὴ κυρίου αὐτοῦ εἶναι ἄκυρος.

Εἶναι δὲ περαιτέρω πρόδηλον ὅτι οὔτε ἡ καταβολὴ φόρου μεταβιβάσεως διὰ τὴν παράνομον καὶ ἄκυρον μεταβίβασιν καθιστᾷ αὐτὴν ἔγκυρον ἢ ἀποτελεῖ καθ' οἷονδήποτε τρόπον ἀναγνώρισιν τῆς νομιμότητος τοιαύτης μεταβιβάσεως, καθ' ὅσον ἡ φορολογικὴ ἀρχὴ προσδιορίζει καὶ εἰσπράττει τὸν φόρον μεταβιβάσεως βάσει τῆς δηλώσεως, τὴν ὁποίαν ὑποβάλλει ὁ δικαιოდόχος καὶ συντάσσει ὁ συμβολαιογράφος καὶ ἐρείδεται εἰς τὸ κείμενον τοῦ συμβολαίου μεταβιβάσεως ἀσχέτως τοῦ κύρους καὶ τῆς νομιμότητος τοῦ περιεχομένου του.

Ὁ θεσμὸς τῶν ἰδιοκτῆτων Ναῶν ἀνεγνωρίσθη ὑπὸ τῆς Ἀντιβασιλείας διὰ τοῦ ἀπὸ 26.4/22.5.1834 δ/τος «περὶ ἰδιοκτῆτων μοναστηρίων καὶ Ἐκκλησιῶν», εἰς τὴν παρ. 1 τοῦ ὁποίου ὠρίσθη ὅτι «*ὅλα τὰ ἰδιόκτητα μοναστήρια καὶ Ναοὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχει τις ἀποδεδειγμένα δικαιώματα ἰδιοκτησίας μένουσιν εἰς αὐτὸν ἀνενοχλήτως*». Ἐν συνεχείᾳ ἐπηκολούθησαν ὁ Ν. ΓΦΝΖ/1910 «περὶ ἐνοριακῶν Ναῶν καὶ τῆς περιουσίας αὐτῶν, περὶ προσόντων ἐφημερίων καὶ μισθοδοσίας αὐτῶν», ὡς ἐτροποποιήθη ὑπὸ τοῦ ΓΠΕΖ/1911, ΔΟΑ, 570/1915, 433/1918, 2677/1921, ὅστις εἰς τὸ ἄρθρον 1 ὤρισε ὅτι οἱ Ναοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διακρίνονται εἰς : α) ἐνοριακοὺς, β) ἰδιοκτῆτους ἀνήκοντας εἰς φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα, γ) κοιμητηρίων, δ) παρεκκλήσια, ἤτοι ναοὺς ἐντὸς πόλεων ἢ χωρίων κειμένους καὶ ἀνήκοντα εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς καὶ εἰς ἐξωκκλήσια, ἤτοι Ναοὺς ἐκτὸς πόλεων ἢ χωρίων κειμένους καὶ ἀνήκοντα εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς.

Ἀκολούθως, ἐξεδόθησαν τὸ ν.δ/γμα 17.12/28.12.1923 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων» (Α' 382), ὁ ἄν. ν. 5148/1931 (Α' 234), ὁ ἄν. ν. 1369/1938 (Α' 317), ὁ ἄν. ν. 2200/1940 (Α' 47), ὁ ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμὸς (Α' 193/1970), ὁ ὑπ' ἀριθμ. 8/1979 Κανονισμὸς (Α' 1/1980), διὰ τούτων δέ, ὠρίσθησαν τὰ ἀκόλουθα :

1) Διὰ τοῦ ν. δ/τος τῆς 17.12/28.12.1923 (Α' 382) οἱ Ναοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διακρίνονται εἰς ἐνοριακοὺς καὶ μὴ τοιοῦτους (ἄρθρον 1 παρ. 1). Ἐκ τῶν μὴ ἐνοριακῶν Ναῶν τὰ Ἐξωκκλήσια καὶ Παρεκκλήσια ἀνήκουν κατὰ κυριότητα εἰς τὸν ἐνοριακὸν Ἱ. Ναὸν (ἄρθρον 4),

2) Διὰ τοῦ ἀν. ν. 5148/1931, τροποποιήσαντος τὸ προορηθὲν ν.δ/γμα, οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διακρίνονται μεταξὺ ἄλλων εἰς Ναοὺς κτητορικοὺς ἢ ιδιοκτήτους ἢ συναδελφικοὺς (ἀνήκοντας εἰς ἀδελφάτα, δυνάμει τίτλων, ἀπητέτο συνεπῶς τίτλος) καὶ εἰς Ἐξωκκλήσια, ναοὺς μὴ ἐνοριακοὺς ἐκτὸς πόλεων κειμένους (ἄρθρον 1). Ἄπαντα τὰ Ἐξωκκλήσια ἢ Παρεκκλήσια τὰ ἔχοντα ἐτήσιον εἰσόδημα κάτω τῶν 20.000 δρχ. ἀνήκουν κατὰ κυριότητα εἰς τὸν ἐνοριακὸν Ναόν, ἄνω δὲ τῶν 20.000 δραχμῶν περιέχονται ἀπὸ τῆς ἰσχύος τοῦ ἐν λόγω νόμου εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ΤΑΚΕ, ἐκτὸς ἐὰν κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ ΤΑΚΕ εἶναι ἀποδεδειγμένως ἀποραίτητα διὰ τὴν οικονομικὴν ἀυτάρκειαν τοῦ Ναοῦ (ἀρ. 2). Οἱ ιδιόκτητοι Ναοὶ παραμένουν εἰς τὴν ιδιοκτησίαν, διοίκησιν, διαχείρισιν τοῦ ιδιοκτήτου, ἐφ' ὅσον προορίζονται ὑπ' αὐτοῦ πρὸς θεραπείαν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του, κλείονται δὲ διαταγῇ τοῦ Ἀρχιερέως ἐὰν τεθοῦν εἰς δημοσίαν λατρείαν.

3) Ὁ νόμος 1369/1938 διατήρησε τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω διαίρεσιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἠξίωσε διὰ να εἶναι Ναός τις ιδιόκτητος τὴν ὑπαρξίν τίτλων (ἄρθρον 1 περ. β') εἰς δὲ τὸ ἄρθρον 6 ὥρισε ὅτι ἅπαντα τὰ Ἐξωκκλήσια καὶ Παρεκκλήσια τὰ ἔχοντα ἐτήσιον ἀκαθάριστον εἰσόδημα κάτω μὲν τῶν 20.000 δρχ. ἐξακολουθοῦν ὑπαγόμενα ὡς μέχρι τοῦδε, ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν, καὶ διαχείρισιν εἰς τὸν Ἐνοριακὸν Ναόν, ἄνω δὲ τῶν 20.000 δρχ. εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ τέλος διὰ τοῦ ἄρθρου 7 ἐπέβαλε τὴν κύρωσιν, ὅτι οἱ ιδιόκτητοι Ναοὶ παραμένουν εἰς τὴν ιδιοκτησίαν καὶ διαχείρισιν τοῦ ιδιοκτήτου καὶ δύναται νὰ ἀπαλλοτριωθοῦν ἀναγκαστικῶς ὑπὲρ τοῦ πλησιεστέρου ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἐὰν τεθοῦν εἰς δημοσίαν λατρείαν,

4) Διὰ τοῦ νόμου 2200/1940 διειρηθῆ ἡ αὐτὴ ὡς ἄνω διαίρεσις τῶν Ἱερῶν Ναῶν εἰς ἐνοριακοὺς καὶ μὴ (ἄρθρον 1) καὶ περαιτέρω δι' αὐτοῦ διειρηθῆ ὁ περιορισμὸς τῆς μὴ ἀποδόσεως τοῦ ιδιοκτήτου Ναοῦ εἰς τὴν δημοσίαν λατρείαν, μὲ κύρωσιν τὴν ἀπαλλοτριώσιν ὑπὲρ τοῦ πλησιεστέρου ἐνοριακοῦ Ναοῦ.

5) Κατὰ τὸν ὑπ' ἀριθμ. 2/1969 Κανονισμόν, οἱ Ναοὶ διακρίνονται πλὴν ἄλλων, εἰς ιδιοκτήτους, ἀνήκοντας εἰς φυσικὰ ἢ νομικὰ πρόσωπα, καὶ Παρεκκλήσια, ἧτοι εἰς ναοὺς ἐντὸς πόλεων ἢ χωρίων κειμένων καὶ ἀνήκοντας εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς καὶ Ἐξωκκλήσια, ἧτοι Ναοὺς ἐκτὸς πόλεων ἢ χωρίων κειμένους καὶ εἰς ἐνοριακοὺς Ναοὺς ἀνήκοντας.

6) Τὴν αὐτὴν δὲ ὡς ἄνω διαίρεσιν τῶν Ἱ. Ναῶν, καθιέρωσε τέλος ὁ προδιαληφθεὶς ὑπ' ἀριθμ. 8/1979 Κανονισμὸς «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ

Ἐνοριῶν», ἐκδοθεῖς κατ' ἐξουσιοδότησιν τῶν ἀρθρῶν 1 παρ. 4, 36, 37 τοῦ ἰσχύοντος ΚΧΕΕ (ν. 590/1977).

Ἐκ τῆς οὕτως νομοθετικῆς ῥυθμίσεως διεπούσης τὸ νομικὸν καθεστῶς τῶν Ἱερῶν Ναῶν παρέπονται τὰ ἀκόλουθα :

α) ὅτι ναὶ μὲν ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν Ἱ. Κανόνων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀντιστοίχου περιεχομένου νομοθετικῶν διατάξεων ἡ δυνατότης κτήσεως ἰδιοκτητοῦ Ναοῦ, οὐχ' ἦτον ὅμως προϋπόθεσις ἵνα οὗτος ἔχη τὸν χαρακτήρα τοῦτον εἶναι νὰ ἔχη ἀνεγερθῆ ἐπὶ ἰδιοκτητοῦ ἐδάφους τοῦ κτήτορος διὰ νὰ ἐξασφαλισθῆ τὸ ἀδιατάρακτον τῆς λειτουργίας του, ὅποτε καὶ παρέχεται τὸ δικαίωμα εἰς ὠρισμένα πρόσωπα, ὅπως χρησιμοποιοῦν τοῦτον διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας ἑαυτῶν καὶ τῆς οἰκογενείας των, ὃ δὲ περιορισμὸς τῆς θεραπείας τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἰδιοκτητοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του καθιερώθη τὸ πρῶτον διὰ τοῦ ἀρθρου 5 τοῦ ν.δ/τος ὑπ' ἀριθ. 17.12/28.12.1923 «περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων».

β) Ὅτι τὰ Παρεκκλήσια καὶ Ἐξωκκλήσια τόσον βάσει τοῦ προρηθέντος ν.δ/τος, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἐπακολουθήσαντος νόμου 5148/1931 (ἀρθρον 1), ἀνήκουν κατὰ κυριότητα, διαχείρισιν καὶ διοίκησιν εἰς τὸν ἐνοριακὸν Ναόν, ἐφ' ὅσον τὰ ἀκαθάριστα εἰσοδήματα τούτων εἶναι κάτω τῶν 20.000 δρχ., εἰς τὸ ΤΑΚΕ· ἐὰν ταῦτα (τὰ εἰσοδήματα) ὑπερβαίνουν τὰς 20.000 δρχ. καὶ μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979 ἀνήκουν εἰς τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τοῦ Ἱεροιακοῦ Ναοῦ (ἤδη πλέον Ἱερορίας μετὰ τὸν ν. 590/1977) ἀνεξαρτήτως ὕψους εἰσοδημάτων.

γ) Ὅτι προκειμένου περὶ ἰδρύσεως Ἱεροῦ Ναοῦ, οὗτος διὰ νὰ τύχη αὐτοτελοῦς προστασίας, δεόν νὰ ὑπαχθῆ εἰς μίαν ἐκ τῶν ὡς ἄνω κατηγοριῶν, μὴ δυναμένης τῆς ἰδιωτικῆς βουλήσεως, ὑπὸ τὸ κρατοῦν νομοθετικὸν καθεστῶς, νὰ δημιουργήσῃ ἰδίαν κατηγορίαν Ἱ. Ναῶν προστατευομένην ὑπὸ τοῦ δικαίου. Ἐπομένως Ἱερός Ναὸς ἀνεγερθεὶς ἐπὶ ἐδάφους μὴ ἀνήκοντος εἰς τὸν ἰδιοκτήμονα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀνεγέρσεως δὲν δύναται νὰ κτηθῆ, οὐδὲ δύναται νὰ ἀποκτηθῆ οὗτος διὰ χρησικτησίας, ἀφοῦ προεχόντως κατὰ τὸ ν.δ/γμα 17.12./28.12.1923, ν. 5148/1931, Κανονισμὸν 8/1979 (ἀναλόγως τοῦ χρόνου ἀνεγέρσεως) θὰ εἶναι Παρεκκλήσιον ἢ Ἐξωκκλήσιον, ἀνήκον εἰς τὸν πλησιέστερον Ἱερὸν Ναὸν καὶ ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του ἐκτὸς συναλλαγῆς.

Α. Ἐκ τῆς συνδυασμένης ἐρμηνείας τῶν ἀρθρῶν 1 παρ. 5 τοῦ Κανονισμοῦ 2/1969, 966, 1054 ΑΚ προκύπτει ὅτι τὰ Παρεκκλήσια καὶ Ἐξωκκλήσια εἶναι κατὰ τὸ ἰδιωτικὸν δίκαιον πράγματα ἐκτὸς συναλλαγῆς, συνεπῶς εἶναι ἀνεπίδεκτα χρησικτησίας. Οἱ Ἱ. Ναοὶ ἀποκτοῦν τὴν ιδιότητα ταύτην, ἀφ' ἧς, τηρουμένων τῶν Θεῶν καὶ Ἱερῶν Κανόνων τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καθιερωθῶν εἰς τὴν λατρείαν (ΑΠ 396/1948, ΑΠ 732/1969 ΕΕΝ 1970 σ. 330, ἘφΑθ 2192/1968 ΝοΒ 17, 304).

Κατὰ τὸ ἄρθρον 966 ΑΚ (Ἀστικοῦ Κώδικος) :

«Πράγματα ἐκτὸς συναλλαγῆς εἶναι τὰ κοινὰ σε ὅλους, τὰ κοινόχρηστα¹ καὶ τὰ προορισμένα γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση δημόσιων, δημοτικῶν, κοινοτικῶν ἢ θρησκευτικῶν σκοπῶν.»

Κατὰ τὸ ἄρθρον 1054 ΑΚ :

«Ανεπίδεκτα χρησικτησίας, τακτικῆς ἢ ἐκτακτικῆς, εἶναι τὰ ἐκτὸς συναλλαγῆς πράγματα.»

Ὅθεν, ὁ δυνάμει ἀκύρου συμβολαιογραφικῆς συμφωνίας ἀποκτήσας Ἱερόν Ἐξωκκλησίον, ἀκόμη καὶ μετὰ εἰκοσαετῆ ἀδιατάρακτον ἄσκησιν νομῆς, δὲν δύναται νὰ καταστῆ κύριος τοῦ Ἱεροῦ Ἐξωκκλησίου.

Β. Κατὰ δὲ τὴν ὑποθετικὴν περίπτωσιν, καθ' ἣν τὸ κτίσμα τοῦ Ἱεροῦ Ἐξωκκλησίου ἔχει παύσει νὰ ἐξυπηρετῆ θρησκευτικὸν σκοπὸν, συνάγεται ἐκ τῆς συνδυασμένης ἐρμηνείας τῶν ἄρθρων 45, 47 καὶ 62 τοῦ ν. 590/1977, 4 τοῦ ἀν. ν. 1539/1938 «Περὶ προστασίας τῶν δημοσίων κτημάτων» (διατηρηθέντος κατὰ τὸ ἄρθρον 53 ΕἰσΝΑΚ) καὶ 1041, 1045, 1054 ΑΚ ὅτι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ ν.π.δ.δ. Ἱεροὶ Ναοὶ καὶ γενικὰ τὰ ἀκίνητα ιδιοκτησίας τῶν Ἱερῶν Ναῶν δὲν ἐπιδέχονται χρησικτησίας μετὰ τὴν ἰσχὺν τοῦ ν. 590/1977.

Πιθανότης παύσεως τοῦ προορισμοῦ Ἱ. Ναοῦ (π.χ. Ἐξωκκλησίου) διὰ θρησκευτικὸν προορισμὸν δίδεται μόνον ἐπὶ ὀλικῆς καταστροφῆς του, δοθέντος ὅτι εἰς τὰ Βασιλικά, βιβλίον 46 Τ.τ.3, θέμα 3 (ν.6. παρ. 2 ΠΙ.8) ἀναφέρεται ὅτι «Ἱερόν ἐστὶ πρᾶγμα τὸ δημόσια ἀφιερωθέν, τὰ γὰρ ἰδιωτικὰ οὐκ εἰσὶν ἱερά, εἰ δὲ καταπέση τὸ οἰκοδόμημα, μένει ἱερὸς ὁ τόπος» (βλ. Ἀρμ., Ἐξ. Β' α' 61). Καὶ ναὶ μὲν καὶ τὰ πράγματα θρησκευτικῶν σκοπῶν δύνανται νὰ ἀποκαθιερῶνται διὰ τῆς φυσικῆς τῶν καταστροφῆς, πλὴν ὅμως ἡ τελευταία, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι ὀλοκληρωτικὴ, δὲν συνεπάγεται καὶ τὴν ἀποβολὴν τῆς ιδιότητος τοῦ ἱεροῦ πράγματος, δοθέντος ὅτι, κατὰ τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν προβλέπεται διαδικασία ἄρσεως τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτοῦ, ἐξαιρουμένης τῆς περιπτώσεως βεβηλώσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, συνεπεία τῆς ὁποίας ἀπαγορεύεται ἡ τέλεσις λατρευτικῶν πράξεων (προσωρινῆ παύσις τοῦ διὰ θρησκευτικὸν σκοπὸν προορισμοῦ) πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῆς κεκανονισμένης εὐχῆς καθάρσεως (Σπ. Τρωϊάνος, Οἱ ἰδιόκτητοι Ναοί, ΝΔίκαιον 32, σελ. 97)

Κατ' ἐπέκτασιν οὔτε διὰ χρησικτησίας δύναται ἀγοραστὴς τις ν]α ἀποκτήσῃ ἔστω διὰ ἀκύρου συμβολαιογραφικῆς συμφωνίας καὶ μετὰ ἀδιατάρακτον εἰκοσαετῆ νομὴν διανοίᾳ κυρίου τὴν κυριότητα Ἐξωκκλησίου. Ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις χρησικτησίας καὶ διὰ ἀκίνητα τῶν Ἱ.Ναῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐξυπηρετοῦν θρησκευτικοὺς σκοποὺς, ἰσχύει ἀπὸ τῆς ἐνάργεως ἰσχύος τοῦ Κ.Χ.Ε.Ε. (ν. 590/1977, 1.6.1977).

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 4 τοῦ ἀν. ν. 1539/1938 «Περὶ προστασίας τῶν δημοσίων κτημάτων» (Α' 488), δι' ὅλα τὰ ἀκίνητα τῶν Ἰ. Ναῶν εἴτε χρησιμοποιοῦνται διὰ θρησκευτικὸν σκοπὸν εἴτε ὄχι προβλέπεται ὅτι :

«1. Τὰ ἐπὶ τῶν ἀκινήτων κτημάτων δικαιώματα τοῦ Δημοσίου εἰς οὐδεμίαν ὑπόκεινται παραγραφῇ.

2. Παραγραφὴ δικαιώματος τοῦ Δημοσίου ἐπὶ ἀκινήτου κτήματος, ἀρξαμένη πρὸ τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος νόμου, οὐδεμίαν νόμιμον συνέπειαν ἔχει, ἂν αὕτη δὲν συνεπληρώθη μέχρι τοῦδε κατὰ τοὺς προϊσχύσαντας νόμους.»

Κατὰ δὲ τὸ ἄρθρον 23 τοῦ ἀν. ν. 1539/1938 (Α' 488), δι' ἅπαντα τὰ ἀκίνητα τῶν Ἱερῶν Ναῶν εἴτε χρησιμοποιοῦνται διὰ θρησκευτικὸν σκοπὸν εἴτε ὄχι :

«1. Ὁ αὐτογνωμόνως ἐπιλαμβανόμενος οἰουδήποτε δημοσίου κτήματος, εὗρισκομένον ἀναμφισβητήτως ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ Δημοσίου, τιμωρεῖται, διωκόμενος καὶ αὐτεπαγγέλτως, διὰ φυλακίσεως τουλάχιστον 6 μηνῶν, ἧς δὲν συγχωρεῖται ἡ μείατροπή, καὶ διὰ χρηματικῆς ποινῆς, τουλάχιστον, 100.000 δραχμῶν.

2. Μὲ τὰς αὐτὰς ποινὰς τιμωρεῖται καὶ ὁ ἀναγνωρίσας μὲν τὴν κυριότητα τοῦ Δημοσίου, μὴ παραδίδων ὅμως, προκλούμενος ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, τὸ κτῆμα ἢ μὴ παραλείπων τὴν κατοχὴν τοῦ.

3. Μὲ τὰς αὐτὰς ἐπίσης ποινὰς τιμωρεῖται καὶ ὁ πωλῶν ἢ ὀπωσδήποτε μεταβιβάζων τὴν κυριότητα ἢ συνιστῶν ἐμπράγατον δικαίωμα ἐπὶ ἀλλοτρίου ἀκινήτου πράγματος ἢ ἐκμισθῶν ἢ παρέχων τὴν χρῆσιν ἀκινήτου κατεχομένου ὑπὸ τοῦ Δημοσίου, ἂν ἐν τῷ σχετικῷ ἐγγράφῳ δὲν γίνῃ ῥητὴ μνεῖα περὶ τῆς κατοχῆς τοῦ Δημοσίου.»

Κατὰ συνέπεια :

- 1) Τὰ Ἑξωκκλήσια, ἐφ' ὅσον συνεχίζουσι νὰ προορίζωνται διὰ θρησκευτικοὺς σκοποὺς, δὲν ὑπόκεινται εἰς χρησικτησίαν
- 2) Τὰ Ἑξωκκλήσια, ἐὰν ἔχουσι παύσει νὰ προορίζωνται διὰ θρησκευτικοὺς σκοποὺς λόγῳ ὀλικῆς καταστροφῆς, δὲν ὑπόκεινται εἰς χρησικτησίαν μετὰ τὴν 1.6.1977 (ἡμερομηνίαν ἐνάρξεως ἰσχύος τοῦ ν. 590/1977)
- 3) Ὁ χαρακτὴρ τῶν Ἑξωκκλησίων ὡς πραγμάτων προορισμένων εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν θρησκευτικῶν σκοπῶν δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστος πρὸς τὴν ἐννοίαν τῆς ἰδιοκτησίας καὶ τῆς νομῆς, ἀφ' οὗ ἡ διάθεσις τῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν θρησκευτικῶν σκοπῶν ἀποτελεῖ εἶδος χρήσεως, ἢ ὁποῖα κατ' οὐσίαν συνιστᾷ νομῆ. Ἐν ὅψει αὐτῶν, ἂν προσβάλλεται ἡ κυριότητα ἢ ἡ νομῆ ἐπὶ αὐτῶν (π.χ. δὲν παραδίδονται τὰ κλειδιά τοῦ Ἑξωκκλησίου) α' Ἐνορῖαι δύνανται ν' ἀσκῆσουσι διὰ τὴν ἄρσιν τῆς προσβολῆς τὰς ἀγωγὰς ἐκ τῆς

- κυριότητα και της νομής (987, 989, 1094, 1108 ΑΚ, ΑΠ 14/1994 ΕΕΝ 1995, 17, όμοίως 1178/2006, ΝοΒ 2006, 1482, ΜονοΠΒόλου 462/1996, ΝοΒ 1997, 819, ΈφΛαρ 297/2009, ΈφΛαρ 129/2009).
- 4) Έάν κωλύεται μόνον ή πρόσβασις πρὸς τὸ Έξωκκλήσιον δύναται ή Ένορία νά άσκήση άγωγή πρὸς παροχήν δουλείας διόδου (1012 ΑΚ) κατὰ τοῦ κυρίου τοῦ άκινήτου έντὸς τοῦ ὁποίου κείται τὸ Έξωκκλήσιον, εἰς τήν παροχήν τῆς ὁποίας καταδικάζεται ὁ ιδιοκτήτης έναντι άναλόγου άποζημιώσεώς του.
- 5) Άπὸ πλευρᾶς ποινικῆς εὐθύνης ὅποιος μεταβιβάσει Έξωκκλήσιον ή άυτογνωμόνως έπιλαμβάνεται άυτοῦ τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τουλάχιστον 6 μηνῶν (άρθρον 23 άν. ν. 1539/1938)

Αθήνησι, τῆ 18^η Οκτωβρίου 2010
Μετὰ βαθυτάτου σεβασμοῦ.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Δ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΕΙΔΙΚΟΣ ΝΟΜΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΗ ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ